

Rozdział 10

Uczelniany System Kształcenia na Odległość a KRK

Marta Woźniak-Zapór

Wprowadzenie

Na rynku pracy najbardziej pożądana jest wiedza, umiejętności oraz kwalifikacje¹. Krajowe Ramy kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego opisują efekty kształcenia – czyli kwalifikacje, jakie student zdobywa w czasie studiów, co pozwala na praktyczne postrzeganie planów studiów i organizację roku akademickiego pod innym kątem. Skoro zamiast standardom kształcenia, cały plan studiów ma być podporządkowany osiągnięciu określonych efektów kształcenia, to dobrym rozwiązaniem wydaje się być tworzenie bloków tematycznych, służących realizacji założonych celów – osiągnięciu przez studentów określonych kwalifikacji. Takie bloki, w zależności od kierunku studiów, czyli w praktyce w zależności od kwalifikacji, jakie student ma uzyskać można byłoby łączyć. W związku z tym, kierunki studiów mogłyby być rozpatrywane nie w skali wydziału, ale w skali uczelni, albo – dodając elementy zdalnego nauczania, objąć zespół uczelni, a nawet cały kraj. W praktyce wykład czy ćwiczenia z określonej tematyki mogłaby prowadzić jedna uczelnia, podczas gdy druga – realizowałaby zajęcia dydaktyczne z innego przedmiotu. Studenci mogliby zaczynać i kończyć studia po zrealizowaniu określonych bloków tematycznych, niekoniecznie zaczynając i kończąc studia w terminach wyznaczonych przez organizację roku akademickiego w konkretnej uczelni².

W trosce o rozwój wiedzy i umiejętności społeczeństwa, Parlament Europejski zdefiniował osiem kluczowych kompetencji, które są określone w Europejskich Ramach Odniesienia. Kompetencje te można doskonalić wykorzystując metody i techniki kształcenia na odległość, jednak w zależności od rodzaju kompetencji konieczne jest zróżnicowanie nasycenia całego kursu elementami zdalnymi³. Wykorzystanie nauczania na odległość do rozwijania kompetencji społecznych w uczelni szczegółowo zostanie omówione w dalszej części rozdziału.

Kształcenie na odległość jest regulowane stosownymi przepisami w różnych krajach; na przykład w Czechach możliwe jest kształcenie w formie tradycyjnej, zdalnej oraz łączenie tych dwóch form, a dyplom uzyskany niezależnie od formy kształcenia ma taką samą wartość. Kształcenie na odległość na poziomie szkolnictwa wyższego obowiązuje także w: Hiszpanii, Grecji, Litwie, Niemczech, Portugalii, Szwecji, Wielkiej Brytanii i na Węgrzech⁴.

Kształcenie na odległość w ujęciu uczelnianym w Polsce

Uczelniany system kształcenia na odległość należy rozpatrywać jako zespół wzajemnie powiązanych obszarów, do których należą: prawne uwarunkowania e-learningu akademickiego, technologia, treści szkolenia, społeczność akademicka.

¹ Kwalifikacje – efekty kształcenia, poświadczane dyplomem, świadectwem, certyfikatem lub innym dokumentem wydanym przez uprawnioną instytucję potwierdzającym uzyskanie zakładanych efektów kształcenia; efekty kształcenia – zasób wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, uzyskanych w procesie kształcenia przez osobę uczącą się; E. Chmielecka (red.), *Autonomia programowa uczelni Ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego*, Aneks 2: Terminologia krajowych ram kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego, Warszawa, 2010, s. 124.

² A. Kocikowski, *E-learning jako fundament globalnego systemu wyższej edukacji*, [w:] M. Dąbrowski, M. Zając, (red.), *E-learning – narzędzia i praktyka*, Warszawa 2012, s. 216–222.

³ J. Szandurski, *Możliwości i ograniczenia e-edukacji w doskonaleniu kompetencji kluczowych*, [w:] M. Dąbrowski, M. Zając (red.), *op. cit.*, s. 103–112.

⁴ D. Dziewulak, *Kształcenie na odległość w wybranych państwach europejskich*, Analizy BA S 2012, nr 18 (85).

Rys. 1. Uczelniany system kształcenia na odległość

Źródło: opracowanie własne.

Na prawne uwarunkowania wdrażania i rozwoju e-learningu akademickiego składają się:

- Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym z późn. zm. (Dz. U. 2005 Nr 164 poz. 1365), która w Art. 164 ust. 3 zezwala na prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość i w ust. 4 szczegółowa regulacja zostaje oddana pod rozporządzenie ministra właściwego dla szkolnictwa wyższego;
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, Dz.U. 2011 nr 253 poz. 1520;
- Rozporządzenie ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 września 2007 z późn. zm. mówiące o warunkach jakie muszą być spełnione, aby zajęcia mogły być prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, w tym zgodnie z rozporządzeniem zmieniającym z dnia 2 listopada 2011 r. warunkami dotyczącymi weryfikacji efektów kształcenia z przedmiotu prowadzonego z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość;
- Uchwały i zarządzenia wewnątrzuczelniane, dotyczące m.in. wymagań, jakie muszą być spełnione, aby zajęcia mogły być prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w określonym wymiarze godzinowym.

Ważne miejsce w systemie kształcenia na odległość zajmuje technologia. Pod tym pojęciem kryje się wszelkiego rodzaju oprogramowanie – software, a także zasoby sprzętowe – czyli hardware, stosowane w procesie kształcenia na odległość. Oprogramowanie, czyli narzędzia pozwalające na tworzenie materiałów przeznaczonych do wykorzystania w procesie edukacyjnym, jak i sama platforma e-learningowa, na której materiały te będą umieszczane, powinny być dostosowane do potrzeb uczelni w taki sposób, aby umożliwiały lub wspierały realizację efektów kształcenia, zaplanowanych dla danego przedmiotu⁵. Z kolei na hardware składają się zasoby służące do utrzymania infrastruktury technicznej (np. serwer, łącze).

Udostępniane materiały w wersji elektronicznej mogą przybierać różne formy: materiał do samokształcenia, przygotowany w formie tekstu wspieranego ilustracjami, animacje, gry edukacyjne, testy sprawdzające, audiobooki, podcasty, screencasty, vodcasty, webcasty. Wybór odpowiedniej formy przygotowania materiałów powinien uwzględniać wspomaganie realizacji zaplanowanych efektów kształcenia.

Jednym z najistotniejszych czynników mogących zaważyć na upowszechnieniu kształcenia na odległość jest czynnik ludzki, czyli społeczność akademicka. Jedynie zaangażowanie zarówno nauczycieli, jak

⁵ E. Zieliński, *E-learning w edukacji. Jak stworzyć multimedialną i w pełni interaktywną treść dydaktyczną*, 2012.

i studentów gwarantuje powodzenie takiej metody kształcenia. Barierą organizacyjną jest wiek, doświadczenie w korzystaniu z nauczania na odległość, kompetencje informatyczne, nastawienie do nauczania na odległość.

Założenia uczelnianego systemu kształcenia na odległość na przykładzie KAAFM

Uczelniany⁶ system kształcenia na odległość KAAFM reguluje proces prowadzenia zajęć – w formie e-wykładu, e-ćwiczeń, e-lektoratu oraz e-seminarium – z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. W ramach tego systemu określone są zasady przygotowania treści szkoleniowych, technologiczne aspekty prowadzenia zajęć dydaktycznych w formie zdalnej, zasady pracy studenta i nauczyciela. Zajęcia mogą być prowadzone w systemie wspomagającym, uzupełniającym i komplementarnym. Podział ten wynika ze spełnienia wymagań – dotyczących zawartości i sposobu przekazu przygotowanego materiału dydaktycznego – potwierdzonych w procesie certyfikacji kursu. Zawsze jednak jest to blended-learning, czyli metoda kształcenia łącząca zajęcia prowadzone w sposób tradycyjny z zajęciami prowadzonymi w sposób zdalny. Zajęcia dydaktyczne z żadnego przedmiotu nie mogą być prowadzone w pełnym wymiarze godzin w sposób zdalny. Każdy nauczyciel akademicki może jednak udostępniać studentom treści bez certyfikacji, jeżeli są to materiały pomocnicze do zajęć tradycyjnych, a nie e-zajęcia.

Obowiązki studentów i nauczycieli sprecyzowane są w załączniku do zarządzenia rektora⁷ określającym zasady pracy na zajęciach prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Zarówno studenci, jak i kadra dydaktyczna przechodzą szkolenia przygotowujące do korzystania z platformy e-learningowej. Nauczyciele akademicki odbywają szkolenie w formie tradycyjnej oraz na platformie zdalnego nauczania. Zarówno szkolenia odbywające się w formie tradycyjnej, jak i kurs e-learningowy tematycznie obejmują obsługę platformy oraz metodyki prowadzenia zajęć. Studenci odbywają szkolenie w ramach zajęć z technologii informacyjnej i muszą zaliczyć obowiązkowy kurs na platformie e-learningowej. Studenci i prowadzący mają możliwość korzystania z komputerów z dostępem do Internetu na terenie Uczelni. Pozwala to studentom mającym problem w dostępie do Internetu na korzystanie z zasobów udostępnianych przez osobę prowadzącą zajęcia, a nauczycielom na udostępnianie materiałów, również w czasie, gdy przebywają na terenie uczelni bez własnego sprzętu komputerowego.

Rys. 2. Zastosowany w Uczelni model porządkujący proces tworzenia i prowadzenia e-zajęć

Źródło: opracowanie własne.

Zajęcia na odległość prowadzone są przy użyciu dedykowanej platformy e-learningowej. Pozwala ona na zamieszczanie materiałów dydaktycznych różnego rodzaju w formie elektronicznej (m.in. filmy, qu-

⁶ Uczelniany system kształcenia na odległość opracowany dla Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego.

⁷ Zarządzenie Rektora Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego nr 6/2011 z dnia 14 marca 2011 roku w sprawie zasad prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, wymagań, jakie muszą spełniać e-zajęcia w zależności od ich typu, formy oraz stopnia nasycenia elementami zdalnymi oraz wymagań, jakie muszą zostać spełnione, aby zajęcia dydaktyczne prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość mogły zostać wliczone do pensum dydaktycznego w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, Załącznik Nr 4 Zasady pracy na zajęciach prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

izy, pliki muzyczne, zadania, kursy w formacie SCORM), a także na komunikację ze studentami przez forum (asynchronicznie), a także chat i wideokonferencje. Z kolei rozbudowany system raportowania pozwala na bieżącą kontrolę pracy studentów i nauczycieli. Natomiast kontrola postępów w nauce studentów, weryfikacja wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, także w wyniku przeprowadzania zaliczeń i egzaminów kończących zajęcia dydaktyczne z określonego przedmiotu, prowadzona jest w siedzibie uczelni.

Model prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, zastosowany w uczelni, przedstawiono na rysunku 2. Jest on oparty na pięcioetapowym modelu ADDIE (Analyze, Design, Development, Implementation, Evaluation) porządkującym proces tworzenia e-zajęć, dostosowanym do potrzeb akademickich. W ujęciu akademickim oznacza to podział na:

- opracowanie materiałów dydaktycznych:
 - zgłoszenie propozycji zajęć,
 - przygotowanie multimedialnych materiałów dydaktycznych,
 - certyfikację e-zajęć;
- prowadzenie e-zajęć obejmujących:
 - udostępnianie materiałów dydaktycznych na platformie zdalnego nauczania zgodnie z harmonogramem realizacji e-zajęć,
 - moderowanie dyskusji (forum, chat), konsultacje synchroniczne i asynchroniczne,
 - prowadzenie zajęć z wykorzystaniem wideokonferencji,
 - weryfikacja efektów kształcenia dostosowana do rodzaju kompetencji;
- ewaluację zajęć na platformie (badana jest opinia studentów dotycząca przygotowanych materiałów dydaktycznych, prowadzonych zajęć, funkcjonowania platformy zdalnego nauczania):
 - studenci,
 - nauczyciele.

Dzięki temu proces dydaktyczny, w którym wykorzystana jest platforma spełnia wymogi wynikające z Ustawy i Rozporządzenia Ministra, o których wcześniej wspomniano.

Kształcenie na odległość a KRK

Zgodnie z propozycjami odnoszącymi się do warunków prowadzenia studiów i sposobów realizacji kształcenia, nauczyciele akademicki oprócz oczywistych kompetencji w zakresie prowadzonych zajęć, potwierdzonych stosownym dorobkiem naukowym w danej dyscyplinie, powinni również rozwijać kompetencje w zakresie organizowania i prowadzenia procesu kształcenia. W szczególności w zakresie posługiwania się nowoczesnymi metodami i technikami kształcenia, w tym z wykorzystaniem technologii informatycznej⁸, takiej jak platformy zdalnego nauczania. Stosowanie nowych technologii przez nauczycieli ma korzystny, stymulujący wpływ na zaangażowanie studentów w proces dydaktyczny, podnosząc tym samym jakość kształcenia. Ważne jest zatem, aby nauczyciele akademicki byli motywowani do podnoszenia swoich kwalifikacji, np. premiowanie nauczycieli, którzy prowadzą kształcenie na wysokim poziomie, a zwłaszcza tych korzystających w procesie dydaktycznym z nowoczesnych metod, technik i narzędzi. System kształcenia oparty na osiąganiu przez studenta założonych efektów kształcenia zmusza także nauczycieli do refleksyjnego myślenia o projektowaniu szkoleń, formach przekazu i sposobie weryfikacji planowanych efektów kształcenia⁹.

Nauczyciel powinien zorganizować proces dydaktyczny w taki sposób, aby student z biernego odbiorcy przekazywanych treści stał się aktywnym uczestnikiem procesu zdobywania wiedzy, umiejętności i przez to nowych kwalifikacji. Pozytywny wpływ na taką postawę studenta ma świadomość możliwości organizowania sobie pracy w środowisku internetowym. Student w trakcie prowadzonych e-zajęć ma namiastkę samodzielności w dążeniu do zdobywania wiedzy, umiejętności, kompetencji. Wprawdzie proces kształcenia na odległość jest w pełni moderowany przez nauczyciela, to jednak w przypadku większości umieszczanych na platformie materiałów, zwłaszcza do samodzielnej nauki, student sam musi sobie zorganizować czas i miejsce przeznaczone na naukę, zrobienie zadania, projektu, przeczytanie materiałów, do

⁸ A. Kraśniewski, *Jak przygotować programy kształcenia*, op. cit., s. 82.

⁹ Ph.G. Altbach, L. Reisberg, L.E. Rumbley, *Trends in Global Higher Education: Tracking an Academic Revolution. A Report Prepared for the UNESCO 2009 World Conference on Higher Education*, p. 118, UNESCO 2009, France.

których odsyła go prowadzący zajęcia. Dodatkowo student może korzystać z asynchronicznych, jak i synchronicznych metod kontaktu z prowadzącym. W chwili, gdy stanie przed problemem, do rozstrzygnięcia którego potrzebna będzie odpowiedź nauczyciela może skorzystać z dostępnych przez Internet (w tym również na platformie zdalnego nauczania) – form kontaktu, np. chat lub forum. Pozwala mu to szukać nie tylko dróg samodzielnego rozwiązywania zagadnień, ale także na coraz śmielsze i bardziej komfortowe – bo dla wielu studentów mniej stresujące niż osobisty kontakt – korzystanie z wiedzy i doświadczenia nauczyciela. W ten sposób – przy nauczaniu skierowanym na ucznia – student staje się współodpowiedzialny za jakość swojego kształcenia¹⁰.

Zastosowanie w procesie dydaktycznym metod i technik kształcenia na odległość powinna być wykorzystane do realizacji efektów kształcenia zgodnych z Krajowymi Ramami Kwalifikacji. Należy zatem sprawdzić, które efekty i w jakim stopniu mogą być osiągnięte przy wsparciu nowoczesnych metod kształcenia – z wykorzystaniem platformy zdalnego nauczania. Pod uwagę należy wziąć efekty kształcenia w zakresie kompetencji społecznych dla profilu ogólnoakademickiego, jak i praktycznego w zakresie nauk: humanistycznych, społecznych, ścisłych, przyrodniczych, technicznych, medycznych, nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej (bez kierunków: lekarskiego, lekarsko-dentystycznego, farmacji, pielęgniarstwa i położnictwa), rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, sztuki a także efektów kształcenia prowadzącego do uzyskania kompetencji inżynierskich. W związku z tym przeprowadzona została analiza mająca na celu ustalenie, w jakim stopniu użycie w procesie dydaktycznym metod i technik kształcenia na odległość wpływa na uzyskanie poszczególnych efektów kształcenia. Jak się okazuje w znacznym stopniu blended learning korzystnie oddziałuje na dostrzeganie przez studentów potrzeby uczenia się przez całe życie, jak również umiejętność pracy w grupie. Wiąże się to ściśle ze sposobem organizacji pracy zdalnej.

Student już na początku zajęć prowadzonych przy użyciu platformy e-learningowej zdaje sobie sprawę, że musi się nauczyć obsługi oprogramowania, z którym najprawdopodobniej nie miał wcześniej styczności. Musi nauczyć się innego podejścia do kształcenia, z biernego uczestnika zajęć staje się aktywnym użytkownikiem systemu informatycznego, wyrabia w sobie samodzielność w dążeniu do zdobywania wiedzy. Konieczność nauczania się obsługi systemu informatycznego uświadamia studentowi, że bez ciągłego poszerzania wiedzy nie będzie w stanie funkcjonować w rozwijającym się społeczeństwie. Z kolei chociażby przy realizacji zadanych przez prowadzącego projektów do realizacji w grupach, platforma zdalnego nauczania przez funkcje związane z obsługą komunikacji między uczestnikami zajęć – forum, chat wideokonferencja – jest w stanie połączyć w sposób zdalny studentów pracujących nad projektem. Organizacja synchronicznej pracy w sieci wymaga od studentów zorganizowania pracy grupowej i nadania poszczególnym osobom w zespole ról, chociażby przez wyłonienie lidera wyznaczającego spotkania on-line.

Nieznacznie tylko mniejszy wpływ kształcenie na odległość ma na rozwijanie kompetencji społecznych studentów w zakresie umiejętności dostrzegania własnych ograniczeń. Podobnie jest w przypadku umiejętności uświadomienia sobie momentu, kiedy własna wiedza nie wystarcza i należy zwrócić się do ekspertów. Nic tak nie uświadamia człowiekowi własnej niewiedzy i ograniczeń oraz potrzeby kształcenia, jak konieczność samodzielnego realizowania zadania, projektu, a także do pewnego stopnia samodzielnego dochodzenia do wiedzy czy umiejętności.

Praca na platformie, choć pod kontrolą nauczyciela pozwala studentowi zobaczyć, do jakiego stopnia samodzielnie jest w stanie wykonać pewne zadania, projekty, a co więcej utrwala dobre nawyki związane z szukaniem dróg dalszego rozwoju i doskonalenia, a także, w razie konieczności korzystania z pomocy ekspertów (w przypadku kształcenia na odległość – pomocy nauczyciela).

Blended learning ma również wpływ na osiąganie przez studentów kompetencji związanych z umiejętnościami samooceny, konstruktywnej krytyki w stosunku do działań innych osób i refleksji na temat własnej pracy, a także efektami związanymi z rozumieniem potrzeby podnoszenia kompetencji zawodowych i osobistych. Kształcenie na odległość wpływa równie korzystnie na osiąganie efektów kształcenia związanych z samodzielnym podejmowaniem działań, zbieraniem i interpretowaniem informacji, wewnętrzną motywacją i umiejętnością organizacji pracy, a także efektami dotyczącymi uzupełniania i doskonalenia nabytej wiedzy i umiejętności oraz myślenia i działania w sposób przedsiębiorczy. Samodzielność, do pewnego stopnia, w pozyskiwaniu wiedzy z innych niż tradycyjnie na uczelni stosowanych źródeł – wyrabia w studentach nawyk pozyskiwania i gromadzenia informacji, weryfikowania danych, organizowania sobie pracy, a w efekcie tych działań ukonstytuowania w sobie postawy przedsiębiorczej.

¹⁰ „Projektowanie programów studiów zajęć dydaktycznych na bazie efektów kształcenia”, [w:] E. Chmielecka (red.), *Autonomia programowa uczelni Ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego*, Warszawa 2010.

Kształcenie na odległość ma również wpływ, choć znacznie mniejszy, na osiąganie przez studentów kompetencji związanych z właściwym określaniem priorytetów. Podobnie można ocenić wpływ nauczania na odległość na uzyskanie przez studentów kompetencji związanych z umiejętnością uczestniczenia i przygotowywania projektów społecznych z uwzględnieniem różnych aspektów, w tym prawnych, i ekonomicznych oraz rozumieniem społecznych aspektów praktycznego stosowania wiedzy i umiejętności. Platforma wspierająca kształcenie na odległość jest jedną z możliwości prezentowania i upowszechniania wiedzy. Informacje zawarte w dokumentach, plikach multimedialnych, prezentacjach, załącznikach, zadaniach itp. muszą być nie tylko prezentowane w sposób zrozumiały dla odbiorcy – studenta, ale także przygotowane z poszanowaniem prawa autorskiego. W związku z tym studenci mogą zaobserwować dobre praktyki, odnoszące się do zasad publikowania materiałów dydaktycznych i kursów na e-platformie łączących tekst, grafikę, dźwięk, obraz. Jest prawdopodobne, że uwrażliwiając studenta na kwestie poszanowania praw autorskich podczas prowadzenia kursu e-learningowego, skłonimy go do refleksji nad tymi zagadnieniami w sytuacji, gdy sam będzie odpowiedzialny za własny projekt.

Kształcenia na odległość w ocenie studentów

W kształceniu studentów duże znaczenie ma jego wysoka jakość. W związku z tym należy zwrócić uwagę na stworzenie i wdrożenie mechanizmów pozwalających na jej zapewnienie¹¹. Ważna zatem staje się opinia studentów jako odbiorców kształcenia. Ocena kształcenia przez studentów jest niezbędnym elementem, pozwalającym na tworzenie coraz lepszych programów studiów¹².

Po pierwszym roku realizacji zajęć wspomaganych przy wykorzystaniu uczelnianej platformy zdalnego nauczania, studenci zostali poproszeni o wyrażenie opinii na temat systemu, z którego mogli korzystać, a także na temat zajęć prowadzonych w takiej formie. Założenia dotyczące konstrukcji i technicznego przeprowadzenia ankiety były następujące:

- ankieta była w pełni anonimowa,
- ankietowanie odbywało się drogą internetową,
- prośba o wypełnienie ankiety internetowej została rozesłana do wszystkich studentów, którzy mają aktywowane konto na platformie,
- czas trwania ankietowania – czerwiec–wrzesień 2012,
- ankieta składała się z ośmiu punktów, studenci proszeni byli o ocenę, w jakim stopniu zgadzają się z umieszczonymi w kolejnych punktach stwierdzeniami,
- pytania oceniane są w siedmiostopniowej skali, gdzie 1 oznacza „zupełnie się nie zgadzam”, a 7 „całkowicie się zgadzam”.

W pierwszym punkcie ankiety umieszczone było jednocześnie pytanie i zarazem prośba o wypełnienie ankiety (lub nie), a brzmiało: „Czy uczestniczyłeś/uczestniczyłaś w mijającym roku akademickim w zajęciach e-learningowych w ramach studiów? Jeśli nie uczestniczyłeś/uczestniczyłaś w zajęciach e-learningowych w KA to nie wypełniaj proszę dalszej części ankiety”. Nie wszyscy jednak uczestniczyli w e-zajęciach, gdyż platforma oprócz swojej właściwej roli – miejsca, w którym odbywają się e-zajęcia, jest również z powodzeniem wykorzystywana tylko do komunikacji ze studentami lub też jedynie do udostępniania materiałów potrzebnych w trakcie zajęć. Pytanie o to, czy ktoś uczestniczył w zajęciach e-learningowych pozwala na wyeliminowanie odpowiedzi osób, które de facto w e-zajęciach nie uczestniczyły, w związku z tym ich odpowiedzi na dalsze pytania nie mają racji bytu. Uzyskane wyniki w ujęciu procentowym przedstawione zostały w tabeli 1.

Na podstawie otrzymanych wyników, przedstawionych w tabeli 1 można stwierdzić, że zajęcia prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość odbierane są przez studentów pozytywnie. Forma przekazu treści była dla studentów w większości czytelna, a zamieszczone treści zrozumiałe. Prowadzący określali zasady zaliczenia części zajęć prowadzonej zdalnie w sposób przejrzysty dla przeważającej większości studentów biorących udział w ankiecie. Zajęcia z wykorzystaniem platformy e-learningowej studenci przeważnie oceniali jako wygodną formę nauczania; bardziej umiarkowane, choć również w większości pozytywne opinie dotyczyły efektywności takiej metody kształcenia. Może to być

¹¹ K. Ciekot, *Funkcje ewaluacji w zapewnianiu jakości kształcenia w uczelniach wyższych*, Wrocław 2007, s. 38.

¹² A.R. Gullickson, *The need for student evaluation standards*, Prepared by The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation, May 2000, p. 3, <http://www.jcsee.org/wp-content/uploads/2009/09/SESNeed.pdf> [28.04.2013].

spowodowane tym, że był to pierwszy rok pracy na platformie zdalnego nauczania i zarówno nauczyciele, jak i studenci uczyli się i przyzwyczajali do pracy w nowym środowisku. Nauka obsługi nowego systemu informatycznego, nawet najbardziej intuicyjnego, i jednocześnie wprowadzenie nowej metody kształcenia może być trudne, zarówno dla nauczyciela jak i ucznia. Od każdej ze stron taka sytuacja wymaga zmiany podejścia do procesu kształcenia, większego zaangażowania, systematyczności i cierpliwości. Z pewnością po realizacji więcej niż jednych e-zajęć studenci zaczną w większym stopniu dostrzegać efektywność, ale także wygodę nowej formy uczenia się. Zarówno studenci, jak i prowadzący mogą liczyć na pomoc ze strony Centrum E-learningu. Z takiej pomocy skorzystała ponad połowa ankietowanych i jest ona dobrze oceniana.

Tabela 1. Wyniki ankiety w ujęciu procentowym

Ocena (1 – zupełnie się nie zgadzam, 7 – całkowicie się zgadzam) Odpowiedź tak/nie dotyczy tylko pytania 7	Pytanie 2	Pytanie 3	Pytanie 4	Pytanie 5	Pytanie 6	Pytanie 7	Pytanie 8
1	4,76%	4,76%	4,76%	14,29%	14,29%		8,33%
2	2,38%	4,76%	4,76%	0,00%	2,38%		0,00%
3	4,76%	4,76%	2,38%	4,76%	2,38%		8,33%
4	2,38%	4,76%	4,76%	14,29%	28,57%		20,83%
5	9,52%	7,14%	7,14%	11,90%	16,67%		4,17%
6	14,29%	19,05%	26,19%	14,29%	16,67%		16,67%
7	61,90%	54,76%	50,00%	40,48%	19,05%		41,67%
tak						57,14%	
nie						42,86%	
Pytanie 2 Osoba prowadząca zajęcia w formie e-learningowej podała przejrzyste zasady zaliczenia tej części zajęć. Pytanie 3 Forma przekazu treści w zajęciach e-learningowych była czytelna. Pytanie 4 Treści zmieszczone na ekranach były zrozumiałe. Pytanie 5 Zajęcia e-learningowe są bardzo wygodną formą uczenia się. Pytanie 6 Zajęcia e-learningowe są bardzo efektywną formą uczenia się. Pytanie 7 Czy korzystałeś z pomocy Centrum E-learningu. Pytanie 8 (jeśli w pytaniu 7. „tak”) Pomoc uzyskana w Centrum E-learningu była odpowiednia.							

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie

Znaczna konkurencja na rynku pracy, szybka dezaktualizacja wiedzy, czy konieczność przekwalifikowania związanego z poszukiwaniem pracy sprawia, że w trakcie całego życia ludzie muszą poszerzać swoją wiedzę i umiejętności. W dobie ciągle rozwijającego się społeczeństwa informacyjnego, rozwoju technologii i globalizacji w procesie kształcenia wykorzystywane są nowoczesne technologie. Wykorzystanie metod i technik kształcenia na odległość wspiera osiąganie kluczowych kompetencji. Kształcenie na odległość prowadzone z wykorzystaniem platformy zdalnego nauczania w ramach uczelni wspiera osiąganie przez studentów efektów kształcenia zwłaszcza w zakresie kompetencji społecznych. Ponadto e-zajęcia są dobrze oceniane przez studentów. Nawyki nabyte w czasie studiów w zakresie umiejętności samodzielnego poszukiwania wiedzy, samodyscyplina i uświadomienie sobie potrzeby ustawicznego kształcenia pozwoli na sprawne i efektywne kształcenie przez całe życie, co wpisuje się najnowsze propozycje w tym zakresie.

